

Ara que fa 71 anys del seu assassinat, l'obra d'Andreu Nin continua essent molt viva. D'entrada, perquè s'han anat publicant edicions i reedicions d'articles i de llibres seus que, si més no, posen en relleu l'interès que continua tenint llegir-lo per a un sector important del públic català. De fet, amb motiu del setantè aniversari del seu assassinat, la Fundació Andreu Nin va declarar el 2007 Any Nin i va portar a terme tot un seguit d'activitats a Barcelona, Madrid i el Vendrell. A partir d'aquell moment, el dirigent comunista català no ha deixat l'actualitat. La novetat més significativa va aparèixer a final de l'any passat, quan l'editorial de Calafell Llibres de Matrícula va publicar *El jove Andreu Nin*, els textos periodístics que Nin havia escrit, bàsicament a la premsa local de la seva vila nadiua del Vendrell, entre els anys 1905 i 1912, és a dir, entre els 13 anys i els 20. Amb una acurada edició a càrrec d'Ernest Benito, diputat a les Corts espanyoles per Tarragona, fou una sorpresa gratificant de llegir articles sobre cultura catalana, sobre catalanisme, sobre festes populars, sobre l'esperanto i l'esperantisme, sobre problemes educatius i pedagògics, amb una actualitat fora de dubte. Un Nin jove, molt jove, que ja manifestava el compromís amb el país que el va marcar durant tota la vida. A més, el llibre, que conté un CD amb els articles de Nin traduïts al castellà, va ser presentat a començament d'enguany a Madrid, al Centre Cultural Blanquerna, de la Generalitat de Catalunya, amb un èxit de públic espectacular.

També a començament d'aquest 2008 les edicions del Viejo Topo han publicat, en castellà, l'edició més completa dels articles que Nin havia escrit durant els anys de la República, des del període final de la dictadura de Primo de Rivera, el 1930, fins a la vigília del seu assassinat. Amb el títol *La revolución española (1930-1937)*, es tracta de l'edició que supera tant la que es va publicar a París, amb el segell del Ruedo Ibérico, l'any 1971, com la que en plena transició, l'any 1978, va publicar a Barcelona l'editorial Fontamara. Són bàsicament articles de combat, polítics, que analitzen l'evolució històrica republicana

Per llegir Nin

Aquest 2008 és un bon any per a recordar Andreu Nin. A banda de quatre nous llibres que han aparegut al mercat, la troballa d'una fossa comuna a Alcalá de Henares, on podria haver-hi el seu cos, ha tornat a fer actual la figura d'un dels dirigents més emblemàtics que va donar el comunisme català.

fins a l'esclat de la guerra civil i de la revolució. Articles carregats d'ideologia, però també de rigor analític, en un moment en què Nin, després dels nou anys d'estada a la Unió Soviètica, s'havia separat del comunisme oficial i, des d'opcions heterodoxes, intentava de definir unes directrius que culminessin amb el triomf de la revolució socialista. Són els anys en què, dirigent de l'Esquerra Comunista i del POUM, no estalviava el debat amb ningú, ni tan sols amb Trotski, de qui els seus enemics el consideraven partidari. Les seves anàlisis ajuden, indubtablement, a entendre més el fracàs de la República i la derrota final a la guerra civil.

Un clàssic reeditat. *Els moviments d'emancipació nacional* ja és

Andreu Nin, segon per l'esquerra, fotografiat l'any 1932 a Madrid amb motiu d'una conferència que va fer a l'Ateneo.

tot un clàssic en la literatura política sobre el fet nacional. Publicat per primera vegada el 1935, va merèixer una segona versió en català per part de les Edicions Catalanes de París, el 1970, amb un pròleg de Josep Benet (que va utilitzar el pseudònim d'*Oriol Puigvert*) i un assaig biogràfic que va escriure el qui aleshores era el secretari general del POUM, Wilbaldo Solano. És un llibre que també ha tingut publicacions en castellà i en francès. I ara acaba d'aparèixer publicat per les Edicions Base, en una edició impecable, que conserva el text de Solano i inclou una presentació escrita per qui signa aquest article. En aquesta obra, Nin passa revista, amb rigor i minuciositat, a les posicions mantingudes dins del moviment obrer, des del segle XIX fins al model

que presentava l'URSS. Defensor del dret a l'autodeterminació —entès, des d'un punt de mira leninista, com “el dret a la separació” de què sempre disposa la nació oprimida—, a vegades hom ha criticat a Nin que oferís el model de la constitució soviètica —la *unió de repúbliques*— per resoldre les contradiccions nacionals que existien a Rússia durant l'Imperi. I sovint hom oblida que, justament, fou gràcies a la constitució soviètica que durant el període 1990-1991 es va produir l'eclosió de l'URSS i l'aparició del conjunt de nous estats.

A punt d'ésser publicats —apareixerà abans no acabi l'any—, aviat hom disposarà també d'una edició dels articles sobre literatura i pedagogia que Nin va escriure al llarg de la seva vida. Llibres de Matrícula n'assumeix

també l'edició. El volum recull els diversos pròlegs literaris que publicava a molts dels llibres que traduïa, bàsicament d'autors russos. Articles sobre Dostoievski, Bogdanov, Pilniak, l'article que va escriure per a la *Revista de Catalunya* sobre la literatura russa de l'època de la revolució... mostren un Nin polivalent, pel qual la literatura, la cultura en general, formava part de la vida mateixa. El volum també inclou els articles sobre pedagogia que va publicar a la premsa republicana i els que va escriure el 1915 als *Quaderns d'Estudi*, la revista especialitzada que publicava el Consell de Pedagogia de la Diputació de Barcelona.

La fossa d'Alcalá. Més enllà, però, de l'actualitat literària —quatre volums

en un sol any—, el 2008 també ha posat en relleu el nom d'Andreu Nin, en publicar-se a la premsa la notícia de l'aparició d'una fossa comuna a Alcalá d'Henares, on es creia que podia ser enterrat el seu cos. Val a dir que la notícia la va donar, per primera vegada, el diari *ABC*, en plena campanya electoral i amb l'objectiu més que evident d'instrumentalitzar políticament la troballa contra el govern socialista, la vigília de les eleccions. Es tractava de llençar a la cara dels socialistes *uns altres crims* que no fossin els franquistes. Però, més enllà d'aquest aspecte, el fet era important, perquè la fossa havia aparegut en terrenys militars, molt propers a la finca on Andreu Nin havia estat interrogat i assassinat per Orlov i els agents soviètics el juny del 1937. Contradeia la informació que el 1992 havien donat a conèixer Dolors Genovés i Llibert Ferri al documental *Operació Nikolai*, segons la qual, a partir de la documentació soviètica, el cos havia estat enterrat prop de la carretera que des d'Alcalá mena a Perales de Tajuna. Les expectatives de la nova troballa eren enormes i fins i tot la néta de Nin es va oferir a fer les proves d'ADN i aclarir, de manera definitiva, un dels enigmes que resten de la guerra civil. Però van passar les eleccions, i, després de la flamarada mediàtica, ara com ara, sembla que la qüestió s'hagi convertit en foc d'encenalls... o en secret de sumari.

Justament, l'assassinat de Nin és el motiu central d'una novel·la que acaba d'aparèixer al mercat literari espanyol. Juan Carlos Arce, escriptor i magistrat del Tribunal Suprem, ha volgut retre homenatge a Nin a *La noche desnuda* (Ediciones B), un relat bàsicament de ficció, per on desfilen no solament Nin, la seva companya Olga i més militants del POUM, jutjats i condemnats l'octubre del 1938, sinó també Orwell, el totpoderós cap de la policia secreta soviètica, Orlov, personatges reals i personatges de ficció, en un llibre que esdevé una denúncia d'un dels crims més ignominiosos de la guerra civil del 1936-1939. Per tot plegat, l'actualitat d'Andreu Nin és més que evident.

Pelai Pagès i Blanch